

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/Issue 13 (Aralık/December 2023), s. 452-462.

|| Geliş Tarihi-Received: 08.10.2023

|| Kabul Tarihi-Accepted: 08.11.2023

|| Araştırma Makalesi-Research Article

|| ISSN: 2687-5675

|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1372904

Mehmet Akif Ersoy: Mehmet Akif Ersoy'un Kişiliği ve Benlik Sunumu

Mehmet Akif Ersoy: Mehmet Akif Ersoy's Personality and Self Presentation

Canan KURT TOPRAKLI*

Öz

Bu çalışmanın konusu Mehmet Akif Ersoy'un kişiliği ve benlik sunumu ile ilgilidir. Mehmet Akif milli mücadele gibi çetin şartların olduğu bir dönemde şiirleri, vaazları, zengin yaşam deneyimi ve halkın içinden biri oluşu ile Türk halkının aydınlanması için var gücüyle çalışmıştır. Beklentisiz bir şekilde milletini yüceltme düşüncesiyle topluma aşıladığı ümit ve cesaret ile öne çıkmıştır. Toplumda birlik ve beraberliği tesis etmek için sağladığı katkılar neticesinde adını Türk tarihine memleket sevdalısı bir kahraman olarak yazdırmayı başarmıştır.

Çalışmada Erving Goffman'ın Dramaturji Kuramı'ndan yararlanılarak İstiklal Marşını Türk milletine hediye eden Mehmet Akif'in kişiliği, yaşamı ve ruh dünyasına uzanan bir perspektif sunmak amaçlanmıştır. Belirlenen amaç doğrultusunda Türk tarihinde önemli şahsiyetlerden biri olan Akif'in yüz analizi yapılmıştır. Ayrıca düşünürlerin Akif hakkındaki görüş ve önerilerinden yola çıkarak diğer insanlar üzerinde nasıl bir izlenim oluşturduğu incelenmiştir.

Sonucunda ise Akif'in gerek fiziksel özellikleri boyutuyla kendinden emin, istikrarlı ve kararlı duruşu gerekse yazdığı şiirler, yaşantısı ve yaptıklarıyla diğer insanlar üzerinde oluşturduğu izlenim belirlenebilmiştir. Böylece Akif'in bu zamana kadar üzerinde hiç durulmamış bir yanına ışık tutularak, farklı bir perspektif oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mehmet Akif Ersoy, kişilik, benlik sunumu, yüz analizi, izlenim.

Abstract

The subject of this study is about Mehmet Akif Ersoy's personality and self-presentation. Mehmet Akif worked with all his might to enlighten the Turkish people with his poems, sermons, rich life experience and being one of the people in a period of difficult conditions such as the national struggle. He stood out with the hope and courage he instilled in society with the idea of glorifying his nation without any expectations. As a result of his contributions to establishing unity and solidarity in society, he managed to write his name in Turkish history as a patriotic hero.

The aim of the study is to present a perspective extending to the personality, life and spiritual world of Mehmet Akif, who gifted the National Anthem to the Turkish nation, by making use of Erving Goffman's Theory of Dramaturgy. In line with the determined purpose, facial analysis of Akif, one of the important figures in Turkish history, was performed. In addition,

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Anabilim Dalı, e-posta: canankurt.toprakli@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2240-5992.

based on the thinkers' opinions and suggestions about Akif, what impression he created on other people was examined.

As a result, Akif's self-confident, stable and determined stance with his physical characteristics and the impression he created on other people with the poems he wrote, his life and his actions could be determined. Thus, a different perspective was created by shedding light on a side of Akif that has never been emphasized until now.

Keywords: Mehmet Akif Ersoy, personality, self-presentation, face analysis, impression.

Giriş

Her toplumun tarihinde o toplumda derin izler bırakan önemli şahsiyetler yer alır. Türk toplumunun tarihine milli marşı yazmak suretiyle imzasını atan Mehmet Akif Ersoy olmuştur. Ersoy; vatan ve millet sevgisiyle dolu bir şair olmasının yanı sıra kurtuluş savaşı zamanında ülkeyi karış karış dolaşarak millete hitap eden bir hatiptir. Bununla birlikte Mehmet Akif'in Türk milletinin içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik sorunların farkında olan, bu durumun sebepleri üzerine düşünen ve çözüm önerileri sunan bir fikir insanı olduğu söylenebilir.

Hayatını Türk milletine adanmış ve bu uğurda yaşamış olan Ersoy, sanatsal edebi kişiliğinin yanı sıra milli mücadele zamanında fikir adamı, eğitim insanı ve aktivist olma yönü ile de ön plana çıkmıştır. Bu nedenle günümüze değin Mehmet Akif Ersoy'un şahsiyeti ve milli mücadeledeki rolü (Arslan, 2014), eğitime katkıları (Özgen, 2013), şiir sanatı (Karabulut, 2021), tefsir yazılarından örneklerle dünya görüşü (Bağış, 2021) gibi farklı yönleriyle ele alınan pek çok bilimsel çalışma bulunmaktadır.

Ancak bu çalışmanın diğer çalışmalardan farkı İstiklal Marşı'nın yazarı Mehmet Akif Ersoy hakkında daha önce değinilmemiş veya az değinilmiş bir yönü olan ve başlıkta da ifade edildiği gibi kişiliği ve benlik sunumunun ele alınmasıdır. Böylece çalışma Ersoy'a farklı bir perspektiften bakmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda onun gerek fiziki özellikleri ve duruşu gerekse toplum içerisinde bıraktığı izlenim yani benlik sunumu detayları ile incelenmiştir. Bireyi diğerlerinden ayırarak kendine özgü kılan özelliklerin bütünü şeklinde tanımlanan kişilik (Şimşek vd., 2011, s. 79) kavramı doğrultusunda Akif'in kişiliğini incelemek için Erving Goffman'ın Dramaturji Kuramı'ndaki bakış açısından faydalanılmıştır.

Bu amaç doğrultusunda öncelikle Erving Goffman ve Kuramı hakkında ön bilgi verilmiştir. Gündelik hayatı tiyatro benzetmesi ile açıklayan Goffman, bireyin dâhil olduğu toplumda benliğini oluşturması, geliştirmesi ve sunması ile ilgilenmiştir. Ona göre; insanlar daha önce tanımadıkları birileriyle karşılaştıklarında ilk iş, o kişi ile bilgi edinmek veya tecrübelerinden faydalanarak kişiyi değerlendirmektir. Bu değerlendirmeyi yapabilmek için de bireyin fiziki özelliklerinden yola çıkmaktadır. Beden yapısı, giyinişi, duruşu ve konuşması gibi somut fiziki özellikleri ışığında bir yargıya ulaşabilmektedir.

Fiziki özellikleri içerisinde de pasif bir algıdan ibaret olmayan yüz, iletişim esnasında adeta vücudun en etkin kısmına dönüşmektedir. İstemli ya da istemsiz bir şekilde görüldüğü anda ilgili kişinin çeşitli özellikleri hakkında pek çok izlenim oluşturmaktadır. Yabancı bir yüze ilk bakışta ortaya çıkan izlenim belki de kelimelerle anlatılamayacak kadar derinliklere ulaşabilmektedir. Ayrıca giyiniş, duruş ve konuşma gibi özellikler de karşıdaki bireyin kişiliği hakkında bir şeyler söylemektedir.

Bunun yanı sıra Mehmet Akif hakkında söylenenler de onun toplum içerisinde diğer insanlar içerisinde verdiği izlenim veya yaydığı izlenim olarak zihinlerde çizdiği resim de onun benlik sunumunun başka bir boyutu şeklinde ele alınmıştır. Nitekim bir kişi hakkında bir şeyler söyleyebilmek için o kişinin yaptıklarına bakılmaktadır. Bireyin

sergilediği tavır ve davranış bir bakıma onun his dünyasının dışarıya yansıyan şekli oluşturmaktadır.

Çalışma kapsamında Türk tarihinde önemli bir konuma sahip olan Akif'in farklı bir yönü ele alınmıştır. Böylece 1873 ile 1936 yılları arasında yaşamış, Türk milleti için İstiklal Marşını yazmış, hayatını vatan, millet, bayrak ve bağımsızlık gibi mukaddes değerler ile milletinin selametine adayan ve bu uğurda çalışan Mehmet Akif Ersoy'un ruh dünyasına uzanan bir pencere açılmıştır.

Erving Goffman ve Kuramı

Erving Manual Goffman, 1922 tarihinde Kanada 'da doğmuş olup, Sembolik Etkileşim Kuramı'nın gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan Chicago Sosyoloji Okulunun önemli temsilcileri arasında bulunmaktadır. Goffman, tezinin dayanak noktasını her bireyin başkalarıyla etkileşime girerken kendileriyle ilgili izlenimlerini kontrol etmeye çalışması oluşturmaktadır (Kreitz, 2016, s. 197). Bu şekilde Goffman, mikro düzeyde ele aldığı insan ve insan davranışlarının günlük iletişim esnasında meydana gelen makro düzeyde toplumsal yapılarla etkileşim ile yönlendirildiğini, buna bağlı olarak bireylerin izlenim oluşturma konusunda bilinçli veya bilinçsiz kontrol çabası içerisinde olduklarını ileri sürmektedir.

Goffman (2014, s. 28), "Dramaturjik Model" olarak adlandırdığı kuramında toplumsal yapıyı bir tiyatro sahnesine benzetmektedir. O, toplumsal yapıyı bireylerin toplumda kişilerarası etkileşimleri bağlamında değerlendirmektedir. Yani gündelik yaşamda insanlar sürekli bir etkileşim içerisinde bulunabilmektedir. Bu etkileşim sürecinde diğerleri tarafından nasıl algılandığını önemseyen ve sosyal bir varlık olan insan, çevresindekiler tarafından kabul gören bir kimlik oluşturmaya çalışabilmektedirler.

Goffman kuramını; bireyin özelliklerini ön plana çıkararak, onu diğerlerinden ayırt eden anlamını taşıyan benlik kavramı (Hortaçsu, 2007, s. 11) üzerine kurgulamıştır. Dolayısıyla Goffman insanların birbirleriyle etkileşimleri esnasında sergiledikleri bireysel farklılıkları ya da başka bir deyişle benliklerine odaklanarak çalışmasının merkezine yerleştirmiştir. Bireyin diğer insanlarla karşılaştığında kendini yeni baştan değerlendirme şeklini, sunuş şeklini ve bunun için geliştirdiği yöntemleri de benlik sunumu tabirini kullanarak açıklamıştır.

Ayrıca sadece insanların birbirleriyle etkileşim süreçlerini açıklamaktan ibaret olmayan Goffman yaklaşımına göre; bireylerin kimliklerini buldukları ortama ve sosyal kurallara göre inşa ettikleri ileri sürülmektedir. Bunun yanı sıra kimlikler kültürlere göre de farklılık göstermektedir. Her kültür bireyleri, kendilerini anlama ve toplum içerisindeki rolleri konusunda yönlendirmektedir.

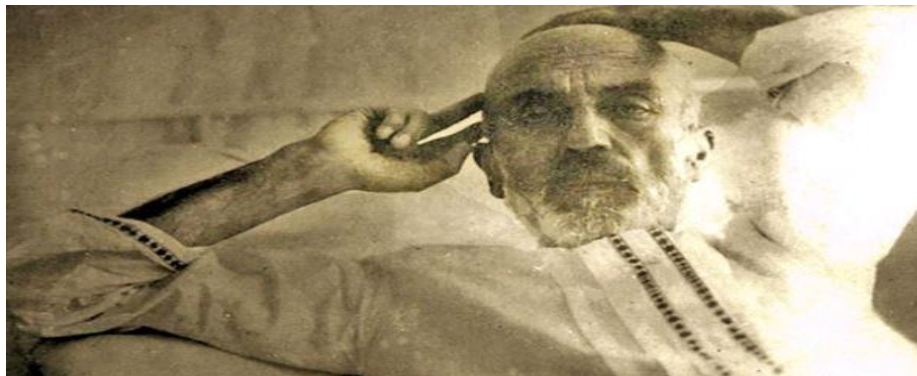
Bu konuda Turner ve Elliott (2017, s. 144), Goffman'ın benliğin ortaya çıkışını sadece toplumsal deneyimden ibaret olmadığı gibi aynı zamanda toplumsal sahnenin bir çıktısı ve toplumsal yaşantı içerisindeki performansların dramatik bir neticesi olarak gördüğünü ifade etmektedir. Nitekim arkadaş, aile ve toplum ile etkileşim içerisinde ve sürekli bir gelişim halinde olan benlik sayesinde bireyler diğer insanlardan ayrılarak toplumda kendilerine özel bir alan açmak, bu alanı korumak ve geliştirmek için çok fazla emek vermektedirler. Goffman'a göre; bireyler, benlik sunumlarını toplumda kabul görmek için daha sosyal ve cazip gösterme gayreti ile gerçekleştirmektedir. Ayrıca benlik sunumları sadece birey ve karşısındaki arasındaki iletişim ile sınırlı olmayıp, aile, eğitim, din, vb. diğer sosyal kurumlar gibi daha pek çok alanda izlenim edinme düzenini de temsil etmektedir.

Goffman (2014, s. 15-16) felsefesine göre insanlar önceden tanımadıkları biri ile karşılaştıklarında; karşısındaki kişi ile ilgili bilgi edinmek veya sahip oldukları bilgileri kullanarak o kişiyi değerlendirmek üzere iki yola başvurmaktadırlar. O, yüz yüze iletişim ve etkileşim esnasında ortaya çıkan bireysel farklılık ya da öznellik konusunu hassasiyetle ele aldığı benlik sunumu çalışmalarını *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu* adlı eserinde bir araya getirmiştir. Bireylerin diğer insanlarla karşılaşması durumunda oluşturduğu izlenimler ile oluşturmaktan kaçınmasına rağmen diğerleri tarafından fark edilen izlenimleri sonucunda meydana gelen benlik sunum stratejileri bireysel özelliklere göre değişebilmektedir. Böylelikle aslında bireyler diğerleri karşısında çıktıkları sahnede benliklerini sunmaktadırlar. Bununla birlikte Goffman, bireylerin diğer insanlar nezdinde izlenim oluşturma kabiliyetini; verdiği izlenim ve yaydığı izlenim olarak iki kısma ayırmaktadır. Verdiği izlenim terimi ile sözlü simgeleri içeren iletişimi kastederken, yaydığı izlenim terimi ile de diğer insanların birey hakkında izlenim oluşturmak için incelediği bütün tavır ve davranışlarını işaret etmektedir.

Bu doğrultuda ifade edilen yönde öncelikle Mehmet Akif Ersoy' u Goffman'ın *Dramaturjik Modeli* perspektifi ile değerlendirilmiştir. Bu nedenle duygu ve düşüncelerin diğer insanlara yansıtılması yüz aracılığıyla olduğundan Akif'in yüz analizi ile başka insanlar üzerinde bıraktığı izlenimi incelemek çalışmanın ilk kısmını oluşturmuştur. İkinci kısımda ise İstiklal Marşı'nı yazarak adeta Türk milletinin duygu ve düşüncelerine tercüman olan Mehmet Akif farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Akif hakkındaki düşünceler ve söylenenlerden yola çıkarak yaydığı izlenim ve verdiği izlenim hakkında bilgi edinilecek ve sahip olunan bilgiler kullanarak onun benlik sunum şekli yorumlanmaya çalışılmıştır.

Akif'in Yüz Analizi

İnsan yüzüne karşı ilgi ve bu konuda yapılan araştırmalar uzun yıllar öncesine dayanmaktadır. Bununla birlikte konunun son zamanlarda öne çıkmasında, farklı alanlarda çok sayıda bilim insanının kariyerlerinde insan yüzünün psikolojik, adli, sanatsal gibi farklı yönleriyle (Plantinga, 1999; Tenekeci vd. 2014; Alagüney, 2015) ele alınması etkili olmuştur. Nitekim pek çok araştırmacı için merkezi bir araştırma konusu haline gelen insan yüzünü çeşitli yönleriyle ele alan çalışmaların sayısında artış görülmektedir. Goldstein'in "Davranışsal Bilim İnsanlarının Yüzlere Olan Hayranlığı" başlıklı derleme makalesi de bunun kanıtı niteliğindedir (Henss, 2020, s. 15). Çünkü yüze bakıldığında; genellikle mutluluk, memnuniyet, şaşkınlık, öfke, üzüntü ve kaygı gibi çeşitli duygu durumları kolayca anlaşılabilir. Belki de yüz başta olmak üzere fiziksel görünüm, his ve duyguların ete kemiğe bürünerek dünyaya açılan penceresi konumundadır.

Fotoğraf 1. Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Dönüşü Hastane Günlerinde Çekilmiş Fotoğrafı **Kaynak:** <http://www.mehmetakifvakfi.org.tr/magazine?id=fotograf-albumu-1#page/25> (13.08.2021)

Fotoğraf 2. Mehmet Akif Ersoy'un Farklı Açılardan ve Farklı Zamanlarda Çekilmiş Fotoğrafları
Kaynak:<http://www.mehmetakifvakfi.org.tr/magazine?id=fotograf-albumu-1#page/10-24-27>
 (13.08.2021)

Bu şekilde son zamanlarda insan yüzü hakkında yapılan çeşitli araştırmalar, Akif'in yüz analizi ve benlik sunumu konusunun belirlenmesi üzerinde etkili olmuştur. Kişilik ve benlik sunumunda dışa yansıyan ve adeta bir ayna görevini yerine getiren yüz ifadesinin analiz gücünden faydalanmak için yukarıda yer verilen Mehmet Akif Ersoy'un farklı zamanlarda ve farklı şekillerde çekilmiş fotoğrafları kullanılmıştır.

Duyguların insan yüzüne yansıdığı bilinmektedir. Geçen yüzyılda bilimsel psikolojinin başlangıcından beri her zaman belirli bir yer işgal eden duygusal ifade ya da başka bir deyişle yüzlerden gelen izlenimler çok geniş bir kavram olan kişiliğin çeşitli yönleriyle ilgili olabilmektedir (Henss, 2020, s. 21). Bu bağlamda Erving Goffman da yüzün fonksiyonunu ele aldığı geniş kapsamlı analizini *Etkileşim Ritüelleri* isimli çalışması ile ortaya koymuştur. Bu çalışmada sosyal bir varlık olan insanın başkaları tarafından nasıl algılandığına önem verilmiştir. Bu doğrultuda kendisine kimlik inşa etmeye çalışan insan için "İnsanların günlük yaşamlarında meydana gelen etkileşimlerinde yüz nasıl bir rol oynar?" sorusu araştırılmıştır. Ona göre bireyin yüzünü kaybetmesi; toplum içerisinde imajının zarar gördüğü ya da benlik saygısının saldırıya uğradığı anlamını taşımaktadır. Bu sebeple de bireyin yüzünü koruması insanlar arası etkileşim sürecinde temel hedeftir. Yine yüz konusunda bir adım daha ileriye giden dilbilimci Penelope Brown ve Stephen C. Levinson' a göre ise yüz nezaket anlamını taşımakla birlikte nezaket stratejisinin temelidir. Yüzü incelemek bir bakıma nezaketle uğraşmak demektir (Ning, 2018, s. 422).

Yüz, pasif ya da nesnel bir görüntü olmanın çok ötesinde önemli bir sosyal uyarandır. Bireyin yüz ifadesi, jest ve mimikleri, duruş mesafesi gibi fiziki özelliklerine bakılarak önemli bilgi ve ipuçları elde edilmektedir. İnsan yüzü aracılığıyla neşe, hüzün ve kırgınlık gibi pek çok ifadeyi karşıdakine anlatabilmektedir (Işık, 2018, s. 69-70). Bununla birlikte bireyin oturuş şekli, onun iç dünyası konusunda fikir verebilmektedir. Dik oturuş, dik duruşta olduğu gibi güven, canlılık ve yaşam enerjisini ifade ederken çökük bir oturuş çekingenliği, güven eksikliği ve azalmış yaşam enerjisini gösterir (Bahar, 2016, s. 76-77).

Buradan hareketle Akif'in fotoğraflardan yansıyan dik kaşları ve sabitlenmiş bakışları kararlı bir yapıya sahip olduğu fikrini doğurmaktadır. Kabul edilme, sevilme,

takdir edilme arzusunun yansıyan ve insanın sosyal çevreden tanıma ve destek ihtiyacını temsil eden olumlu yüz ifadesi bulunduğu şeklinde yorumlanabilir.

Rhodes, karakterin gizemi ile insanların karşılarında bulunan karakterinin yüzünde görülebileceklerine inandıkları gerçekten bahsetmektedir. O'na göre; bu çeşitli yüz özelliklerinin doğru bir şekilde gözlemlenmesi veya ölçülmesi yoluyla bireylerin karakterini ve yeteneklerini belirlemeye ve belirli insan gruplarının karakteristik özelliklerini tanımlamaya çalışan fizyognomistlerin sonuçsuz çabalarından çok daha farklı bir şeydir. Yani dış görünüm ile ruhsal durum arasında bir bağlantı vardır ve bu, ne kadar akli dışı olursa olsun, günlük psikolojimizin vazgeçilmez bir parçası olan insan yüzünde ifadesini bulmaktadır. Dolayısıyla da istesek de istemesek de yüzler bizim için tamamen tarafsız olmaktan uzak olmakla beraber görünür olanın çok ötesine geçen izlenimlerle ilişkilidir (Henss, 2020, s. 17; Tutar vd. 2017, s. 47).

Bununla birlikte kişinin dış görünümü, giyimi, aksesuarları, kişisel bakımı, gözlükleri de çevresine belirli mesajlar iletmektedir. Böylece dış görünüşlerine bakarak insanların; ekonomik durumları, eğitim düzeyleri, güvenilirliği, sosyal konumu, kültürel temeli, başarısı vb. özellikleri hakkında fikir sahibi olunabilir (Bahar, 2016, s. 96). Nitekim his dünyasına uzanabilmek için ruhun aynası konumunda olan yüz analizine ya da başka bir deyişle yüzdeki ifadeyi çözümleyerek anlamlandırmaya odaklanılmış bir perspektif sunan bu çalışmada; Akif'in giyimine özen gösteren ve öz bakımlı fotoğrafları dikkat çekmektedir. Görünürde olan bu dışsal özellikleri nezaket, ciddiyet ve saygınlık sahibi olduğu yönünde ruhsal izlenim meydana getirmektedir. Akif'in içinde bulunduğu ortam ve hayatı boyunca üstlendiği rolleri ve sorumlulukları göz önünde bulundurulduğunda nezaket, ciddiyet ve özsaygı gibi dışsal özellikleri taşıması ve diğer insanların da bu özellikleri görmesi önemlidir.

Ayrıca Akif'in benlik sunumunun şekillenmesinde çevresel ve dönemsel faktörler büyük rol oynamıştır. Öyle ki; Mehmet Akif çeşitli yönden toplumsal gelişmelerin görüldüğü, eski statik yapının değiştiği, bazı düşüncelerin tartışıldığı dönemde yaşamıştır. Bu dönemde 1839 yılında Tanzimat Fermanı'yla devlet tarafından resmîyete dökülen modernleşme süreci çeşitli basın yayın organları ile halka ulaştırılmaya çalışılmış ve her alanda bir sosyal değişim amaçlanmıştır (Küçük, 2014; 95). Böylesine ciddi dönemsel faktörlerin meydana geldiği zamanda diğer insanların nezdinde Akif'in öz bakım sahibi olması kendisine ve dolayısıyla insanlara olan saygısının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Özsaygı kişiliği oluşturan en önemli bileşenlerden biridir. Bunun yanı sıra şayet bireyde nezaket ve ciddiyet varsa hem şahsi hem de toplumsal pek çok sorunun üstesinden gelebilir anlamını taşımaktadır.

Yüz ve dış özellikler sayesinde karşıdaki kişinin sahip olduğu nezaketi, mevcut ruh hali ve mesleği gibi çeşitli konular hakkında izlenimler edinmek mümkündür. Hatta ilk defa karşılaşılan biri veya daha önceden tanınmayan yabancı bir kişinin resmine bakış bile bu kişi hakkında çok sayıda izlenim elde etmek için yeterli olabilmektedir. Böylece yeryüzünde etkileyici bir güce sahip olan çok az şeyler arasına girmeyi başarabilen yüze odaklanmak; Akif'in kimliği, kişiliği ve benlik sunumunu anlamlandırma konusunda rehberlik etmiştir. Yüz ve görünen dışsal özelliklerden elde ettiğimiz izlenim ile görünümün ötesine geçerek ruhsal boyutla ilişkilendirilmiş bir yorum ortaya çıkmıştır.

Akif Hakkında Görüş ve Düşünceler

Akif'in yazmış olduğu eserler veya diğer bilim insanlarının Akif'i çeşitli yönleriyle ele alan detaylı incelemeleri sonucunda ortaya çıkan görüş ve düşünceler doğrultusunda Akif'in benlik sunumuna ve diğer insanlar üzerindeki izlenimine ulaşmak olanaklı hale gelmiştir. Onunla yaşamış ya da onu araştıran insanların aktardığı tecrübeler veya onun

hakkındaki izlenimleri de Mehmet Akif'in ruh dünyasına girme ve hislerini anlamayı kolaylaştırmıştır.

Örneğin; Akif'i tanımlarken pek çok kişinin onun hakkında ortak fikre sahip oldukları konulardan biri onun güçlü bir kaleme sahip oluşudur. Bu yönde düşünen ve kelimeleri kullanma şekli ve tasvir gücünden övgüyle bahseden Taştan (2018, s. 808) Mehmet Akif Ersoy'un şehadet anlayışını ele aldığı makalesinde genel olarak şiirleri göz önünde bulundurduğunda pek çok manzumesinde özellikle Safaha'tın üçüncü ve altıncı kitabını oluşturan bölümlerinde şehitleri yüceltmek suretiyle mısralarında onlara hayat verdiğinin altını çizmektedir.

Akif'in kaleminin gücünden bahseden Taştan, mısralarında vatan uğrunda can veren anlamını taşıyan şehitleri yücelttiğinden bahsetmiştir. Mehmet Akif Ersoy'un vatanperverlik özelliğini; şiirleri aracılığıyla öne çıkaran makale ile O'nun fotoğrafına bakmakla görülemeyecek his dünyasına ulaşma imkânı sağlamıştır.

Bununla birlikte eserlerinde sade anlaşılır bir dil kullandığının altını çizen Somuncu (2020, s. 100) ise Mehmet Akif'in Servet-i Fünûn'un ağır ve ağıdalı diline karşı, sade ve samimi Türkçeyi kendine has bir üslup ile kullandığını, evlerde ve sokaklarda konuşulan halk dilin ustalıkla eserlerine yansıtıldığını vurgulamıştır.

Vatan sevgisi özelliğine vurgu yapan Hilmi (2009, s. 47-48), Mehmet Akif'in milli mücadele yıllarının güçlü sesi olarak Türkiye'ye vurulmak istenen esaret zincirine isyan ettiğini belirtmiş olup, bununla birlikte Türk milletini özgür olmak için uyanmaya ve oynanan oyunlar karşısında dikkatli olmaya çağırdığını ifade etmiştir. Bununla birlikte o dönemde Türk askerlerini motive etmek amacıyla kaleme aldığı *Ordunun Duası* isimli manzum şiiri besteleyerek her yerde okuyan bir aksiyon insanı olduğunu vurgulamıştır.

Akif hayatının son anlarında İstiklal Marşı'ndan bahsedilince hasta yatağından doğrularak: "İstiklal Marşı... O günler ne samimî ne heyecanlı günlerdi. O şiir, milletin o günkü heyecanının ifadesidir. Bin bir fecayi karşısında bunalan ruhların ıztıraplar içinde halâs dakikalarını beklediği bir zamanda yazılan o marş, o günlerin kıymetli bir hatırasıdır. O şiir bir daha yazılamaz... Onu kimse yazamaz... Onu bende yazamam... Onu yazmak için o günleri görmek, o günleri yaşamak lâzım. O şiir artık benim değildir. O, milletin malıdır. Benim millete karşı en kıymetli hediyem budur..." (Edip, 1962, s. 164) sözleri ile teyit etmesi adeta kendinden sonra gelen ve onu tanımak isteyen genç nesle kişiliği hakkında verdiği açık bir mesaj niteliğini taşımaktadır.

Toplumunu motive etmek ve özgüven oluşturma konusundaki çabasına değinen Emre (2014, s. 155). Akif'in İstiklal Marşı'na "korkma" kelimesi ile başlaması Batı ülkelerinin Doğu ülkeleri üzerinde kurduğu hâkimiyet sonucu ortaya çıkan korku ve güvensizliğin yerine güven ve özgüveni tesis etmeyi hedeflediğini söylemiştir.

Akif'in Batılılardan ilim ve sanatın alınması hususundaki fikirlerine gelince; ilmin ve sanatın milliyetinin olmadığını söyleyen Mehmet Akif'e göre Doğulular Batı'nın ilmini ve sanatını almalı, bunlardan yararlanmalıdır. Ancak Doğulular "mâhiyyet-i rûhiyye"lerini, yani kendi dini ve kültürel özelliklerini korumalıdır. Zira bunlar korunmaksızın ümmetin selametinin bir anlamı yoktur (Kelebek, 2021, s. 248)

Taştan (2018, s. 803), Osmanlı Devleti'ndeki çözülme ve dağılma dönemi ile bir fikir insanı olan Akif'in yaşadığı dönemin çakışmasının ondaki vatan ve millet sevgisini daha da güçlendirdiğini belirtmiştir. Ayrıca bununla birlikte eserlerinde yüksek manevi değere sahip olan şehitlik ve şehadet gibi kavramlara yer verdiğini ve şehitlik algısını Türk şiirine kazandırdığının altını çizmektedir.

Akif'in sekiz yaşında hafızlığa başlamış olup, altı ayda tamamladığını belirten Cündioğlu (2010, s. 24-25) hatimle namaz kıldırabilecek düzeyde hafız olduğunu söylemekle birlikte onun derslerde Kur'an ayetlerini referans alarak tartışmaları bitirmesini ve Arap edebiyatının güçlü olmasını da yine Kur'an hıfzına dayandırmaktadır.

Ayrıca Kabaklı (2003, s. 64-65), Akif'i anlatırken onun şiirlerini ve üslubunu referans alarak; "İstanbul halkına boğaz tepelerindeki romantik köşklere değil, sefaletin içinden ve aynı seviyeden bakmıştır. Okula gidemeyen fakir çocukların küfelerine ayağı dolaşmış, Seyfi Babalarla aynı damın altında yatmış; veremli öğrencilerin, hayırsız kocasını meyhanede arayan biçare hanımların ıstıraplarına şahit olmuş ve yüreğindeki acılarla, edebiyatımızın ilk sosyal - gerçekçi şiirlerini yazmıştır". İfadelerini kullanmıştır. Bunun yanı sıra onu sıcak, samimi, vatansever ve ıslah amacıyla yazan bir şair olarak tanımlamıştır.

Akif, teorik ve sanatlı ifadelerin arasında kaybolmuş, hayal kuran biri olmaktan uzak gerçekçi bir yapıya sahiptir. Bunda doğduğu andan vefatına kadar geçen süre içerisinde mutlu ve huzurlu bir ortam bulamamasının etkisi olduğu değerlendirilebilir. Çünkü çocukluğu Osmanlı-Rus Harbinin çalkantılı dönemlerine denk gelmiştir. Trablusgarp ve Balkan savaşlarında ise yirmi yıldan fazla görev yaptığı vatan topraklarının kaybını yaşamıştır. Ardından Birinci Dünya Harbi'nde Çanakkale Cephesi, başkent ve Anadolu'ya uzanan işgallere şahit olmuştur (Arabacı, 2009, s. 60-61).

Ayrıca Sayar (2009, s. 32), "63 yıl süren fâni hayatı boyunca ömrünü çıkar gözetmeksizin toplumun dertlerine adayan Akif Bey rahat bir hayat sürmemiştir." şeklindeki anlatımıyla Akif'in zorluklarla dolu bir hayatı olduğunu vurgulamıştır. Bunu yansıran Mehmet Akif'i felaketli günlerin felaketzede şairi olarak tanımlayan Coşkun (2009, s. 233) da onu anlamak için öncelikle derdini anlamak gerektiğini ve onun derdinin ise çağ olduğunu söylemektedir.

Aslında O'nun derdi dünyaya ait geçici ve sığ hedeflerin ötesindedir. Çağın canlı tanığı olan Akif, yüreğindeki inanç ve iman doğrultusunda cesurca yaşamına yön vermiştir. Gerektiğinde kendine eleştiri yapmasını bilmiş, gerek yolunda gitmeyen sıkıntıları tespit etmede gerekse ümitsizliğe kapılmaksızın çözüm yollarını arama konusunda da gerçekçilik çizgisini koruyabilmiştir. Bu kişilik ve karakter özelliğini elde etmesinde de onun hayatının belki bir dönüm noktası konumundaki Taceddin Dergâhı'nın oldukça büyük etkisinden söz etmek gerekmektedir.

Akif, Taceddin Şeyhi tarafından Ankara'da kendisine tahsis edilen Taceddin Dergâhı'nda ikamet etmeye başlamıştır. Milletvekilliği görevine geri dönerek, meclis çalışmalarına katılmıştır. 19 Ocak 1921 tarihinden itibaren de Eşref Edip Bey ile birlikte Sebilürreşâd'ı Ankara'da çıkarmışlar ve Türkiye Büyük Millet Meclisi adına ve Meclis'in selamlarını ulaştırmak üzere seçilen heyetin içinde yer alarak askerinin maneviyatını güçlendirmek için cephelelerde dolaşmıştır (Hilmi, 2009, s. 52-53).

Taceddin dergâhının onun kişiliği ve karakterine katkısı ile güçlü bir manevi hayata sahip olmuştur. Şeyhi Taceddin'in kendisine sağladığı imkânların yansıması sonucunda Kur'an-ı Kerim ve Hadis çalışmalarına önem vermiştir. Bu şekilde hayatının dini değerlere göre şekillendirmesi ile bayrak, vatan ve bağımsızlık karşısında net duruşu sonucunda milli mücadele zamanlarında Türk halkı ve askeri üzerinde tesirli olmayı başarabilmiştir.

Yine aynı inanç ve motivasyon ile İstiklal Marşını yazan Akif, kelimeleri iyi kullanan usta bir şair olmasının yanı sıra güçlü bir maneviyatının olması ve milli mücadele sürecini bizzat yaşamış olması hasebiyle Türk Milletinin duygularına da

tercüman olmuştur. Ayrıca Mehmet Akif Ersoy sade bir yaşam sürmüştür. Yaşadıklarını, hislerini de basit bir şekilde yazmıştır. Bu bakımdan yazdıkları ile yaşadıkları birbiriyle uyum içerisinde olmasının da büyük payı vardır.

Değerlendirme ve Sonuç

Mehmet Akif Ersoy'a Erving Goffman'ın Dramaturji Kuramı penceresinden bakan bu çalışma ile Akif' in kişiliğine ışık tutarak anlamak ve bazı kesimlerce bilinen yönlerini Türk toplumu için gün yüzüne çıkarmak amaçlanmıştır. Çünkü dünya savaşları, ekonomik zorluklar ve ölümlerin olduğu karışık bir zaman diliminde yaşamış olan Akif, yaşadığı tüm zorluklar karşısında kendisine güvenli bir alan oluşturarak vatani ve milleti için çalışmalar yürütmüştür. Gerek Türk milleti için yaptığı onca fedakârlık gerekse Türk milletinin hislerine tercüman olan İstiklal Marşını yazması ile Türk tarihinde önemli bir rol üstlenmiştir. Böylelikle Akif; duruşuyla, kişiliğiyle, yaşantısıyla ve Türk milleti için yaptıklarıyla Türk tarihi içinde bilinmesi, anlaşılması ve örnek alınması gereken en önemli şahsiyetlerden biri haline gelmiştir.

Bu bağlamda her Türk insanının tanıdığı İstiklal Marşı'nın yazarı Akif'i analitik bir gözle incelemek için çıkılan yolda öncelikle fiziksel özellikleri ve yüz ifadesi analizine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra çeşitli düşünürlerin onu yorumlamalarından yola çıkılarak toplumda olduğu izlenim belirlenmiştir. Görmeye ve duymaya dayanan bir gözlemden ziyade yorumsuz ve yargısız bir gözlem yapılmaya çalışılmıştır. Çünkü konuşma ve yazıların alt yapısını bilinçaltı ve bilinç dışı birçok çeşitli saklı yorumlar oluşturmaktadır. Akif'i anlamak için, gerek fotoğraflardaki fiziki duruşu ve sergilediği görsel mesajları gerekse kendisinin ifadeleri ve onun hakkında başkaları tarafından bilinçli ya da bilinç dışı söylenen ya da yazılanların altında saklı kalmış yorumları gün yüzüne çıkarmıştır.

Goffman'ın yaklaşımına göre; eğer hayat bir tiyatro ise hayat sahnesinde gerçekleştirilen performans noktasında değerlendirecek olursak Akif'in hayatının büyük bölümünü vatani için milleti için hareket halinde ya da performans sergileyerek geçirdiği söylenebilir. Ayrıca Akif, sadece inanç ve iman gücü ile açıklanabilecek ve destansı hayatı ile tarihe geçmiştir. Akif' in kişiliği, kimliği ve benlik sunumu ile bugünkü bilinen "Akif" olmasında çevresel ve sosyal faktörler büyük rol oynamıştır. Bunun yanı sıra ünlü olma veya şair olma gibi kaygılardan uzak olan Akif'in şiirlerinin konuları, kullandığı tasvirler ve yer verdiği karakterler ile toplumun içindedir ve dönemin sorunlarını tespit etmek amacıyla kaleme alınmıştır. Yaşadığı çağın derdiyle dertlenmiş ve yaşamını milleti ve toplumuna adamıştır. Hâsılı Goffman yaklaşımına göre; bir tiyatro sahnesi şeklinde tanımlanan hayatta Mehmet Akif Ersoy, aldığı dini eğitim ile toplumsal ve etik değerleri kendisine rehber edinerek ilerlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Alagüney, A. H. (2015). Fotoantropometri Yönteminin Adli Yüzlerinde Karşılaştırmaların Kullanımı. *Antropoloji*, (29), 117-130.
- Arabacı, C. (2009). Mehmet Âkif'te İslam Birliği Düşüncesi. *Vefatının 72. Yılında Mehmet Âkif Ersoy Bilgi Şöleni 3 Mehmet Âkif Edebi ve Fikri Akımlar*, Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları, 4. Baskı. 58-68.
- Arslan, H. (2014). Mehmet Akif Ersoy'un Şahsiyeti ve Millî Mücadeledeki Rolü. *İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(1), 117-150.
- Bağış, M. (2021). Tefsir Yazılarından Örneklerle Mehmet Akif Ersoy'un Dünya Görüşü. *Journal of Islamic Research*, 32(1), 215-38.
- Bahar, E. (2016). *İletişim*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Coşkun, S. (2009). Mehmet Âkif ve Çağı Okumak: İnsan-ı İrade. *Vefatının 72. Yılında Mehmet Âkif Ersoy Bilgi Şöleni 3 Mehmet Âkif Edebi ve Fikri Akımlar*. Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları, 4. Baskı. 228-233.
- Cündioğlu, D. (2010). *Bir Kur'ân Şairi*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Edip, E. (1962). *Mehmet Akif Hayatı-Eserleri ve Yetmiş Muharririn Yazıları*, C. I. İstanbul: Sebilürreşad Neşriyatı.
- Emre, İ. (2014). Modernleşme ve Mehmet Akif Ersoy. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 10(39), 151-159.
- Goffman, E. (2014). *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu* [(çev.) Barış Cezar]. İstanbul: Metis Yayınları.
- Henss, R. (2020). *Gesicht und Persönlichkeitseindruck*. (Unveränderte Neuauflage). Saarbrücken: Dr. Ronald Henss Verlag.
- Hilmi, T. (2009). *Mehmet Akif Ersoy*. İstanbul: Anonim Yayıncılık.
- Hortaçsu, N. (2007). *Ben Biz Siz Hepimiz Toplumsal Kimlik ve Gruplararası İlişkiler*. Ankara: İmge Yayıncılık.
- Işık, M. (2018). *İletişim Bilimine Giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kabaklı, A. (2003). *Mehmet Akif*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları. 8. Baskı.
- Karabulut, M. (2021). Mehmet Akif Ersoy ve Hikmetli Şiir. *HİKMET-Akademik Edebiyat Dergisi*, Yunus Emre'den Mehmed Akif'e Şiir Özel Sayısı, 35-44.
- Kelebek, A. N. (2021). Mehmet Akif Ersoy'un Poetikası . *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* , Mehmet Akif ve İstiklal Marşı Sayısı, 239-257.
- Küçük, M. (2014). Mehmet Âkif Ersoy ve Türkçe. *Türkoloji Dergisi*, 21(2) , 93-112 .
- Kreitz, D. (2016). Erving Goffman: The Presentation of Self in Everyday Life. In: *Klassiker der Sozialwissenschaften*. [(Hrsg.) Samuel Salzborn]. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Ning, Z. (2018). *Gesicht und Argumentation*", In: *Literaturstraße. Chinesisch-deutsche Zeitschrift für Sprach- und Literaturwissenschaft*. <https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/litstr/article/view/45990/39392>. [Erişim tarihi: 13.08.2021].
- Özgen, M. (2013). Mehmet Akif Ersoy'un Türk Eğitimine Katkıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 1-22.
- Plantingas, C. (1999). Die Szene der Empathie und das menschliche Gesicht im Film. In: *Passionate Views. Film, Cognition, and Emotion*. (Hrg. Carl Plantinga & Greg M. Smith.) Baltimore: The Johns Hopkins University Press S. 239-255 .
- Sayar, A. G. (2009). Siyaset ve Velayet karşısında Mehmet Âkif Bey. *Vefatının 72. Yılında Mehmet Âkif Ersoy Bilgi Şöleni 3 Mehmet Âkif Edebi ve Fikri Akımlar* Ankara: TYB Vakfı Mehmet Âkif Araştırmaları Merkezi Yayınları. 31-35.
- Somuncu, M. (2020). Doğumunun 147. Yılında Mehmet Akif Ersoy ve Türkçe. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15) , 94-101
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T., Çelik, A. (2011). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Ankara: Gazi Kitabevi. 7. Baskı.

- Taştan, Z. (2018). Mehmet Akif Ersoy'da Şehadet Anlayışı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 12: 803-828.
- Tenekeci, M. E, Gümüştü, A. ve Aslan E. (2014). Görüntüden OpenCV ile Duygu Analizi. Akademik Bilişim'14 - XVI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 5-7 Şubat 2014, Mersin Üniversitesi.
- Turner, B. S., Elliot, A. (2017). *Çağdaş Sosyoloji Kuramlarından Portreler*[(çev.) Barış Özkul]. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Tutar, H., Yılmaz, M. K., Eroğlu, Ö. (2017). *Genel ve Teknik İletişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İnternet Kaynakları

- <http://www.mehmetakifvakfi.org.tr/magazine?id=fotograf-albumu-1#page/25> [Erişim tarihi: 13.08.2021].
- <http://www.mehmetakifvakfi.org.tr/magazine?id=fotograf-albumu-1#page/10-24-27> [Erişim tarihi: 13.08.2021].